

Handläggare: Annika Risel
Telefon: 08-508 336 07

Till
Utbildningsnämnden
2012-05-24

Inriktning för S:t Örjans skolor

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande:

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till inriktning för S:t Örjans skolor enligt detta tjänsteutlåtande.

Thomas Persson
Utbildningsdirektör

Håkan Edman
Grundskoledirektör

Sammanfattning

S:t Örjans skolor erbjuder grundskolor inom utbildningsförvaltningen särskilda undervisningsgrupper. Erbjudandet avser den kommunala grundskolan där rektor i samråd med vårdnadshavare, under kortare eller längre tid, bedömer att en elevs särskilda behov bättre kan tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp inom S:t Örjans skolor.

Den nya skollagen som trädde i kraft den 1 augusti 2010 är tydlig med att alla elever endast ska ha en rektor som är ansvarig för verksamheten. Förvaltningen kan konstatera att det råder oklarheter kring om eleverna som går i S:t Örjans skolor har en eller två rektorer. Det är inte heller möjligt för rektor att ha ett nära pedagogiskt ledarskap inom S:t Örjans skolor med de olika undervisningsgrupperna som är geografiskt spridda över staden. Bland annat utifrån dessa förutsättningar bedömer förvaltningen att det är lämpligt att varje särskild undervisningsgrupp inom nuvarande S:t Örjans skolor organiseras inom en närliggande grundskola. Detta innebär att grupper med särskilda inriktningar finns kvar men att S:t Örjans skolor som begrepp och organisatorisk enhet upphör.

Ärendets beredning

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning har berett ärendet. Förvaltningen har även informerat Råden för funktionshinderfrågor om ärendet.

Bakgrund

S:t Örjans skolor erbjuder grundskolor inom utbildningsförvaltningen särskilda undervisningsgrupper. Erbjudandet avser den kommunala grundskolan där rektor i samråd med vårdnadshavare, under kortare eller längre tid, bedömer att en elevs särskilda behov bättre kan tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp inom S:t Örjans skolor. Ansökan till S:t Örjans skolor görs idag av den skola som eleven går i.

S:t Örjans skolor består idag av 18 särskilda undervisningsgrupper. Till hösten planeras för 17 grupper. För närvarande är 202 elever inskrivna i verksamheten. S:t Örjans skolor leds av en rektor och grupperna är geografiskt spridda över hela staden. Tre av enheterna har organiserat för att bedriva fritidshemsverksamhet, men många elever har sin fritidsverksamhet förlagd till den skola där eleven tidigare gick.

Utöver dessa S:t Örjansgrupper har ungefär 100 av grundskolorna själva organiserat särskilda undervisningsgrupper för totalt drygt 800 elever.

I utbildningsnämndens verksamhetsplan för 2012 framgår att antalet särskilda undervisningsgrupper inom S:t Örjans skolor har halverats sedan år 2007. Statistik visar att antalet särskilda undervisningsgrupper år 2007 var 37 stycken och att elevantalet totalt uppgick till 324 elever. Även antalet anställda har minskats. Vårterminen 2007 var totalt 287 anställda inom S:t Örjans skolor. Vid denna tidpunkt hade de en expedition bestående av totalt 13 personer och en placerad elevhälsa om 23 personer.

S:t Örjans skolor har idag ungefär 180 anställda varav en expedition bestående av 9 personer, av vilka en är rektor och tre är biträdande rektorer, samt en centralt placerad elevhälsa om 15 personer. Elevhälsan består av skolpsykologer, kuratorer, speciallärare, skolsköterskor och studie- och yrkesvägledare.

Utbildningsförvaltningen arbetar för att i så stor utsträckning som möjligt inkludera elever i behov av särskilt stöd i ordinarie verksamhet och detta påverkar hur S:t Örjans skolor utvecklas och organiseras. Med den nya skollagen som utgångspunkt samt utifrån ett inkluderande arbetssätt har förvaltningen fortsatt en översyn av S:t Örjans skolor.

Den nya skollagen

Den nya skollagen som trädde i kraft den 1 augusti 2010 är tydlig med att alla elever endast ska ha en rektor som är ansvarig för verksamheten. Enligt skollagen 2 kap 9 § ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. I förarbetena till den nya skollagen, proposition 2009/10:165, framgår att en elev aldrig kan ha mer än en rektor. Det är av rättssäkerhetsskäl viktigt för elever, föräldrar och andra berörda att det är klart och tydligt vem som är ansvarig för beslutsfattandet.

I skollagen 1 kap 3 § definieras en skolenhet som av huvudman organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad. I begreppet skolenhet ingår också verksamhet vid fritidshem.

Särskild undervisningsgrupp

I förarbetena till skollagen framgår att särskilt stöd i första hand ska ges i den gemenskap eller gruppering där eleven vanligtvis går. Hur en placering i en särskild undervisningsgrupp går till regleras i skollagen 3 kap 8-11 §§. Om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås ska detta anmälas till rektorn. Rektor ska skyndsamt utreda elevens behov av särskilt stöd. Rektor ska även utreda behovet av särskilt stöd om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges ett sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Om det finns särskilda skäl får ett beslut om att en elev ska ges särskilt stöd, enligt skollagen 3 kap 11 §, innebära att särskilt stöd ska ges i en särskild undervisningsgrupp än den som eleven normalt hör till. Rektor beslutar i frågan om särskilt stöd ska ges i en särskild undervisningsgrupp. Ett beslut om placering i en särskild undervisningsgrupp är en ovanlig åtgärd och är så ingripande för eleven att beslutet kan överklagas.

Enligt förarbetena till lagen kan särskild undervisningsgrupp betyda undervisning i en annan gruppering inom skolenheten eller undervisning i andra lokaler med annan personal. En placering i en särskild undervisningsgrupp ska föranledas av elevens behov och en bedömning om att dessa bäst kan tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp. Placeringen ska regelbundet omprövas.

Förvaltningens synpunkter

Rapport från inspektion av stadens utbildningsinspektörer

Stadens dåvarande utbildningsinspektörer har gjort en inspektion av S:t Örjans skolor under perioden 6/9-7/10 2011. Inspektörerna sammanfattar att för många

elever innebär en placering på S:t Örjan att de för första gången upplever att de har en fungerande skolgång. Det finns en förståelse för deras funktionsnedsättning och personalen bemöter dem på ett respektfullt sätt.

I rapporten lyfts frågan om eleverna i S:t Örjans särskilda undervisningsgrupper har en eller två rektorer och att det råder vissa oklarheter i ansvarsfördelningen dem emellan. En sådan fråga är till exempel vem som ansvarar för fritidshemmet. Inspektörerna tar också upp att målsättningen med samtliga placeringar är att eleverna ska återgå till sin tidigare skola men att det är ytterst ovanligt att eleverna faktiskt gör det. Eftersom S:t Örjan enbart består av särskilda undervisningsgrupper, och en placering i en särskiljande lösning ska vara temporär, menar de att målsättningen kan ifrågasättas.

I rapporten framgår att det är få enheter inom S:t Örjans skolor som har regelbunden kontakt med en grundskola. Vissa enheter ligger i anslutning till en grundskola medan andra ligger mer avskilt och långt från en grundskola. En sådan kontakt efterlyser lärarna eftersom de känner sig osäkra på hur undervisningsnivån är i olika ämnen och årskurser i grundskolan. De vill till exempel också få möjligheter att diskutera betyg och bedömning.

Enligt rapporten saknar enheterna tillgång till olika specialsalar/facksalar som idrottssal, slöjdsal och NO-salar. För att eleverna ska få tillgång till detta krävs förflyttningar och en fråga som ställs är hur elevernas garanterade undervisningstid säkerställs. Utöver detta finner inspektörerna att elevernas rättigheter inte alltid tillgodoses. Detta gäller främst möjligheterna att läsa ett modernt språk utöver engelska.

Förvaltningens synpunkter utifrån inspektionsrapporten

Förvaltningen kan konstatera att det råder oklarheter kring om eleverna som går i S:t Örjans skolor har en eller två rektorer. Dels finns en ansvarig rektor för S:t Örjans skolor, dels finns en ansvarig rektor för den skola där eleven tidigare har gått. Båda rektorerna är delaktiga i elevens skolgång och i beslutfattande kring eleven. Enligt skollagens definition av vad en skolenhet är kan man inte heller säga att S:t Örjans skolor är en skolenhet eftersom S:t Örjans undervisningsgrupper är utspridda över hela staden. Flera undervisningsgrupper saknar också fritidshem i anslutning till verksamheten.

Förvaltningen menar också att elevernas rätt till likvärdig utbildning måste säkras. Eleverna inom S:t Örjans skolor ska ha samma rättigheter när det gäller undervisningen och utbildningen i övrigt som elever som går på en grundskola.

Dessutom är det viktigt att lärarna inom S:t Örjan får förutsättningar för att kunna ge eleverna en likvärdig utbildning. En särskild undervisningsgrupp får inte bli för isolerad och en nära ledning av en grundskolas rektor behöver säkerställas.

I rapporten lyfts fram många andra synpunkter och frågor som också kan vara värdefulla att ta med i det fortsatta arbetet. Även tidigare utredningar av S:t Örjans skolor visar på liknande iakttagelser som har tagits upp ovan. År 2005 svarade utbildningsnämnden på en utredning som skickades på remiss från kommunstyrelsen benämnd "Översyn av S:t Örjans skolor och ESS-gymnasiet". I denna utredning som stadsledningskontoret genomförde uppmärksammades oklarheter i ansvarsfördelningen mellan S:t Örjans rektor och lokal grundskolerektor, även om organisationen var en annan under denna tid. Problematiken handlade även då om att eleverna tillhör två rektorsområden och att två rektorer har ansvaret för skolgången. Utredningen fann också otydligheter när det gäller vilket rektorsområde som ska tillhandahålla fritidshemsverksamhet för eleverna. En utredning kallad "Översynsuppdrag S:t Örjan" daterad 2006-10-03 belyser ledningsorganisationen och en avsaknad av en nära ledning. I "Rapport från grundskoleinspektörernas besök på S:t Örjans skolenheter höstterminen 1999" tas upp att de flesta verksamheter inom S:t Örjans skolor är påtagligt avskilda från stadens övriga grundskoleverksamhet och att detta återkommande behöver diskuteras och prövas. I denna rapport framförs också att eleverna i S:t Örjans undervisningsgrupper i åk 7-9 inte alltid får en komplett undervisning och att vissa ämnen inte erbjuds.

Ett nära pedagogiskt ledarskap

Förvaltningen arbetar för att organisera skolorna med en ledningsorganisation som möjliggör en nära ledning av den pedagogiska verksamheten. Rektor ses som den viktigaste faktorn i arbetet med att förbättra skolans måluppfyllelse och för att utveckla kvaliteten. Det är därför av stor vikt att rektor och övriga i ledningen finns nära för att kunna leda och stödja lärare så att de tillsammans kan utveckla undervisningen och organisationen. Ett nära pedagogiskt ledarskap är idag inte möjligt inom S:t Örjans skolor med de olika undervisningsgrupperna som är geografiskt spridda över staden.

Inkludering

Förvaltningen fortsätter sitt arbete med inkludering och att anpassa lärmiljön för att i så stor utsträckning som möjligt kunna möta alla elevers särskilda behov i ordinarie klass. Som tidigare har nämnts anger skollagen att särskilt stöd i första hand ska ges inom den elevgrupp som eleven tillhör. Grundskolorna har i och med

en bättre kompetens och strategier för att kunna anpassa lärandemiljön i allt större utsträckning kunnat inkludera fler barn.

Enligt förarbetena till skollagen ska en placering i en särskild undervisningsgrupp regelbundet följas upp och utvärderas för att kunna omprövas. Utifrån elevens behov och i enlighet med lagstiftningen anser förvaltningen att sådana särskilda lösningar ibland är lämpliga under en kortare eller längre period. Det innebär att om elevens skolgång sker i en särskiljande lösning, som en särskild undervisningsgrupp, ska denna vara tillfällig och utvärderas kontinuerligt. Utifrån sina förutsättningar är det dock viktigt att eleverna i särskilda undervisningsgrupper på ett enkelt sätt kan delta i ordinarie grundskolas verksamhet eller att så småningom helt övergå till denna. Det senare är en långsiktig målsättning som skolorna arbetar mot. Detta sker i takt med att skolorna utvecklar sin organisation och kompetens för att kunna skapa möjligheter för lärande och utveckling för alla elever oavsett olikheter.

Förvaltningens förslag

Utifrån ovan nämnda förutsättningar och synpunkter bedömer förvaltningen att det är lämpligt att varje särskild undervisningsgrupp inom nuvarande S:t Örjans skolor organiseras inom en närliggande grundskola. Detta innebär att grupper med särskilda inriktningar finns kvar men att S:t Örjans skolor som begrepp och organisatorisk enhet upphör. Förändringen blir därmed att varje grupp får en ny ansvarig rektor för verksamheten och ingår i en ny skolenhet.

Med en sådan förändring blir det i enlighet med skollagen tydligt att eleverna i de nuvarande särskilda undervisningsgrupperna endast har en ansvarig rektor som knyts närmare verksamheten. Ansvarig rektor ges möjligheter att utöva ett nära pedagogiskt ledarskap. Gruppen tillhör därmed en grundskola och ingår i denna skolenhet, som bland annat erbjuder fritidshemsverksamhet. Genom att tydligt tillhöra en grundskola finns också helt andra förutsättningar att säkra rätten till likvärdig utbildning för elever placerade i grupper med särskilda inriktningar. Personalen i grundskolan och i undervisningsgrupperna har möjligheter till nära samarbete och tillgången till olika lektionssalar kan säkras. En organisatorisk tillhörighet inom en grundskola främjar även möjligheterna till att inkludera eleverna placerade i grupperna i den ordinarie grundskolan.

Förvaltningen föreslår att den förestående förändringen genomförs enligt den beskrivning som följer.

Inledningsvis organiseras varje särskild undervisningsgrupp inom nuvarande

S:t Örjans skolor inom en närliggande grundskolas organisation. Mottagande grundskolas rektor övertar därmed ansvaret för eleverna, personalen och budgeten. Denna del av förändringen föreslås träda i kraft 1 augusti 2012.

Under hösten finns nuvarande S:t Örjans skolledning och den centralt placerade elevhälsan med flera kvar och kommer att överlämna information om eleverna och verksamheten till respektive mottagande rektor. Förvaltningen kommer också att utreda hur de rektorer som kommer att ansvara för en grupp med särskild inriktning får det stöd och tillgång till den kompetens de är i behov av.

Fortsättningsvis kommer förvaltningen att utreda behovet av grupper med särskilda inriktningar och att utveckla arbetet med elever i behov av särskilt stöd. S:t Örjans skolor har under många år haft svårt att få en budget i balans och har uppvisat underskott. Idag finansieras de särskilda undervisningsgrupperna inom S:t Örjans skolor genom en elevpeng, ett socioekonomiskt tilläggsanslag och verksamhetsstöd. Förvaltningen kommer att återkomma med ett förslag till finansiering av grupperna i verksamhetsplanen för 2013.